

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Šiuolaikiškas biudžetas Sąjungai, kuri apsaugo, suteikia galių ir gina. 2021–2027 m. daugiamečių finansinė programa“

(COM(2018) 321 *final*)

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiamečių finansinė programa

(COM(2018) 322 *final* – 2018/0166 (APP))

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos

(COM(2018) 325 *final* – 2018/0135 (CNS))

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl bendra konsoliduotąja pelno mokesčio baze, Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių teikimo metodų ir tvarkos ir dėl priemonių, skirtų grynųjų pinigų poreikiui patenkinti

(COM(2018) 326 *final* – 2018/0131 (NLE))

Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos įgyvendinimo priemonės

(COM(2018) 327 *final* – 2018/0132 (APP))

ir dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EEB, Euratomas) Nr. 1553/89 dėl galutinių vienetų nuosavų lėšų, kaupiamų iš pridėtinės vertės mokesčio, surinkimo priemonių

(COM(2018) 328 *final* – 2018/0133 (NLE))

(2018/C 440/18)

Pranešėjas: **Javier DOZ ORRIT**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2018 6 18 Europos Sąjungos Taryba, 2018 7 25 ir 2018 9 5
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2018 9 7
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 9 19
Plenarinė sesija Nr.	537
Balsavimo rezultatai	140 / 3 / 7
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pripažįsta didelę programų, kurioms pagal Komisijos pasiūlymą dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos (DFP) daugiausiai didinamos išlaidos, Europos pridėtinę vertę. Vis dėlto Komitetas abejoja tuo, kad, siekiant sumažinti ES biudžetą (šiuo metu jis sudaro 1,16 % 27 ES valstybių narių BVP atsižvelgiant į dabartinius jų biudžetus, o pagal DFP po 2020 m. jis sieks tik 1,11 % 27 ES valstybių narių BVP), būtų didinamos šios išlaidos gerokai sumažinus sanglaudos politikai ir bendrai žemės ūkio politikai (BŽŪP) skirtas lėšas (atitinkamai – 10 ir – 15 %).

1.2. ES susiduria su dideliais iššūkiais, įskaitant siekį įveikti neigiamus socialinius ir politinius krizės padarinius, ir išorės rizikomis, kylančiomis dėl geopolitinio nestabilumo ir ekonominio nacionalizmo. Ji turėtų siekti išnaudoti savo didelį ekonominį ir politinį potencialą pažangiai, į augimą orientuotai ekonominei, užimtumo ir socialinei politikai skatinti, kad būtų užtikrintas teisingas augimo potencialo pasiskirstymas, neatidėliotinai būtinybei kovoti su klimato kaita ir perėjimui

prie tvarios Europos finansuoti (remiantis Europos Sąjungos sutarties 3 straipsniu) bei išnaudoti dirbtinio intelekto kilimo, skaitmeninimo ir „Pramonė 4,0“ teikiamas galimybes. Tam būtinos didesnės pastangos formuojant biudžetą. EESRK, remdamasis Europos Parlamento pozicija ⁽¹⁾, siūlo, kad išlaidų ir pajamų dydis siektų 1,3 % BNP. Siūlomas 1,11 % ES BNP išpareigojimų dydis yra per kuklus, kad būtų galima patikimai įgyvendinti ES politinę darbotvarkę.

1.3. Remdamasis savo nuomone dėl diskusijoms skirto dokumento dėl ES finansų ateities ⁽²⁾, EESRK pakartoja, kad, norint įveikti politinę krizę ES, europiečiams reikia daugiau (ir geresnės) Europos. Dabartiniai ES įgaliojimai ir finansiniai ištekliai yra vis labiau nesuderinami su europiečių problemomis ir lūkesčiais.

1.4. EESRK pripažįsta Komisijos pasiūlyme numatytus su struktūra, lankstumu ir gebėjimu skatinti sąveiką susijusius patobulinimus, taip pat tai, kad padidinta procentinė pajamų dalis iš ES nuosavų išteklių. Vis dėlto procentinė pajamų dalis iš ES nuosavų išteklių padidinta nepakankamai. Komisijos pasiūlyme dėl DFP po 2020 m. numatytos pajamos apima tik dalį Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais ir Europos Parlamento (EP) pasiūlymuose, kuriais skatinama naudoti daugiau papildomų nuosavų išteklių šaltinių, nurodytų pajamų.

1.5. Nors EESRK ir supranta, kodėl buvo parengtas Komisijos pasiūlymas, vis dėlto jis nepritaria Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) sumažinimui 12 % ir Sanglaudos fondo sumažinimui 46 % palyginamosiomis kainomis, kaip numatyta pasiūlyme dėl 2021–2027 DFP, palyginti su dabartiniais biudžetais.

1.6. EESRK nesutinka su siūlomu Europos socialinio fondo (ESF+) išpareigojimų realiąja išraiška sumažinimu 6 %, visų pirma atsižvelgiant į naujausią 2017 m. lapkričio mėn. pasirašytą tarpinstitucinę deklaraciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio ir tikslą kurti kokybiškas darbo vietas. Atsižvelgdamas į savo neseniai paskelbtą nuomonę dėl Europos socialinių teisių ramsčio finansavimo ⁽³⁾, EESRK tikėjosi, kad Europos socialinių teisių ramsčio principai ir būtinybė juos įgyvendinti, ypač susiję su užimtumu, bus viena iš gairių paskirstant numatytus išpareigojimus per kitą DFP taip, kaip siūloma. Siekiant padėti valstybėms narėms įgyvendinti Geteborgo deklaraciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio, kad būtų remiamos jų pastangos vykdyti reformas, skirtas kurti kokybiškas darbo vietas darnaus vystymosi kontekste, reikėtų parengti konkrečią programą.

1.7. EESRK mano, kad 2021–2027 m. DFP sanglaudos politika (ERPF, Sanglaudos fondas ir ESF) ir toliau turėtų būti finansuojama – jai turėtų būti skiriama palyginamosiomis kainomis bent tiek pat išteklių, kiek pagal dabartinę finansinę programą.

1.8. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija mini svarbias strategines investicijas, nuo kurių priklauso Europos klestėjimas ateityje ir jos pirmavimas įgyvendinant pasaulinius darnaus vystymosi tikslus. Vis gi EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad DVT, ypač Darbotvarkė iki 2030 m., turėjo būti labiau akcentuojama, kadangi Darbotvarkė iki 2030 m., be abejonės, yra visa apimanti artimiausių metų ES strategija.

1.9. EESRK pripažįsta gerokai padidintus išpareigojimus dėl aplinkos ir klimato politikos veiksmų (+ 46 %). Vis dėlto Komitetas, pritaręs JT darnaus vystymosi iki 2030 m. programai ir remdamas ES tikslus prisidėti prie perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m., taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad biudžeto dalis, skirta perėjimui prie darnaus vystymosi ir kovai su klimato kaita, yra nepakankama.

1.10. EESRK mano, kad, nors ES biudžete nustatytos investicijų stabilizavimo priemonės, skirtos euro zonos narėms, nukentėjusioms nuo konkrečioms šalims būdingų sukrėtimų, sukūrimas yra žingsnis tinkama linkme, numatytų išpareigojimų, susijusių tiek su paskolų garantijomis, tiek su subsidijomis, skiriamomis pirmiau minėtų paskolų palūkanoms mokėti, yra gerokai per mažai, kad krizės metu būtų galima ką nors pakeisti. Ši išskirtinė ir ribota galimo euro zonos biudžeto programa nėra įtraukta į jokią ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) reformų strategiją, kuri yra paminėta daugiametėje finansinėje programoje po 2020 m.

⁽¹⁾ 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija „Būsima DFP: Parlamento pozicijos dėl DFP po 2020 m. rengimas“ (2017/2052 (INI)), bendrapranešėjai: Jan Olbrycht, Isabelle Thomas, 14 punktas.

⁽²⁾ OL C 81, 2018 3 2, p. 131.

⁽³⁾ OL C 262, 2018 7 25, p. 1.

1.11. EESRK abejoja pasiūlymu mažinti numatomiems su BŽŪP susijusiems išipareigojimams vykdyti skirtas lėšas (– 15 % realiąja išraiška, palyginti su 27 ES valstybių narių, taip pat Europos plėtros fondo (EPF) 2014–2020 ir 2021–2027 m. išlaidomis). Sumažinus šias lėšas bus neįmanoma įgyvendinti tvarios kaimo plėtros modelį, taip pat siekti bendro tikslo vykdyti naująją BŽŪP reformą ir kitų tikslų, įtrauktų į neseniai paskelbtą Komisijos komunikatą dėl maisto ir žemės ūkio ateities.

1.12. EESRK giria Europos Komisiją už naujų nuosavų išteklių krepšelio pasiūlymą. Vis dėlto Komitetas taip pat mano, kad įgyvendinus dabartinius pasiūlymus veikiausiai neatsiras pakankamai nepriklausomų, skaidrių ir teisingų nuosavų išteklių. Vis tik EESRK pritaria tam, kad reikia siekti kuo sparčiau įgyvendinti nuoseklią sistemos reformą, pavyzdžiui, padidinti pajamų iš nuosavų išteklių dalį ir užtikrinti, kad, taikant pajamų didinimo metodus, būtų papildyti ir sustiprinti ES politikos tikslai. Ši reforma turėtų būti įgyvendinama atsižvelgiant į Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais ir Europos Parlamento rekomendacijas. Komitetas atkreipia Europos institucijų dėmesį į tai, kad bus sudėtinga pasiekti, kad visi šie nuosavi ištekliai būtų įgyvendinti 2021–2027 m. laikotarpiu.

1.13. EESRK palankiai vertina pasiūlymą panaikinti lengvatas (arba čekius) šalims, kurios mokėdavo didelius įnašus ES biudžetui finansuoti.

1.14. EESRK pritaria pasiūlymui, pagal kurį valstybės narės galėtų gauti ES lėšų tik tuo atveju, jei jose užtikrinamas teisinės valstybės principas – vienas pagrindinių Sąjungos vertybių, kaip nurodyta Sutarties 2 straipsnyje, teisinės valstybės ramsčių, ir mano, kad ši sąlyga galėtų apimti ir kitus ES sutartyse nustatytus, su teisine valstybe susijusius principus. Todėl jis prašo Komisijos ir EP ištirti šią galimybę.

1.15. Komitetas palankiai vertina paramą investicijoms, teikiamą per „InvestEU“ garantiją ir pasitelkiant numatytus kitus partnerius, pavyzdžiui, nacionalinius skatinamojo finansavimo bankus ir įstaigas arba tarptautines finansines institucijas (pvz., ERPB), tačiau apgailestauja, kad turimais ištekliais galima užtikrinti tik ankstesnę Europos investicijų banko (EIB) ⁽⁴⁾ skolinimo lygį ir neatsižvelgiama į didelį ES investicijų trūkumą. Komitetas taip pat ragina įgyvendinti „InvestEU“ fondo veiklos pokyčius, siekiant užtikrinti, kad mažiausias pajamas gaunančios šalys gautų santykinai daugiau lėšų. ES programose turėtų būti nustatytas aiškus tikslas skatinti konvergenciją, o ne divergenciją.

1.16. Komitetas reiškia susirūpinimą, kad dėl griežto Stabilumo ir augimo pakto ir kitų makroekonominių sąlygų bei sanglaudos politikos fondų bendro finansavimo reikalavimų aiškinimo ES valstybei narei, kuriai labiausiai reikia šio finansavimo, jį sunku gauti prireikus.

1.17. Komitetas pritaria pasiūlymui gerokai padidinti skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės mokslinių tyrimų ir plėtros programų biudžetą ir pabrėžia, kad reikia aiškiai apibrėžtos strategijos, kuria būtų siekiama inovacijas susieti su Europos tvarios pramonės politika remiantis kokybiškomis darbo vietomis, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas mokslinių tyrimų, pramonės sektoriams, socialiniams partneriams ir pilietinės visuomenės organizacijoms bendradarbiauti.

1.18. EESRK palankiai vertina siūlomus pakeitimus, susijusius su pasiūlymu realiąja išraiška gerokai padidinti programų pagal išlaidų kategorijas „Migracija ir sienų valdymas“ ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ biudžetą. Būtina priimti bendrą prieglobsčio politiką, pagrįstą tarptautinės teisės normų laikymusi ir solidarumu pabėgėlių atžvilgiu ir tarp valstybių, ir nedelsiant parengti ES migracijos politiką. EESRK pabrėžia, kad įgyvendinant daugiametę finansinę programą šiems klausimams reikia skirti ypač daug dėmesio.

1.19. Komitetas pakartoja, kad vykdant ES biudžetus Europos semestru turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio, kuo labiau išnaudojant naujosios DFP lankstumo galimybę. Siekiant veiksmingiau ir demokratiškiau įgyvendinti Semestro gaires ir susieti nacionalines ir Europos sritis, įgyvendinant Europos semestrą socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė turės aktyviau dalyvauti.

1.20. Komitetas ragina ES institucijas ir valstybių narių Vyriausybes intensyviau dirbti DFP po 2020 m. srityje, kad ji galėtų būti patvirtinta pagal suplanuotą grafiką iki kitų Europos rinkimų.

⁽⁴⁾ Europos investicijų bankas.

2. Europos Komisijos pasiūlymas dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos

2.1. Ši EESRK nuomonė yra susijusi su 2018 m. gegužės 2 d. Europos Komisijos pateiktu dokumentų rinkiniu. Šį rinkinį sudaro komunikatas dėl DFP ⁽⁵⁾, keturi pasiūlymai dėl keturių Tarybos reglamentų ⁽⁶⁾ ir pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl nuosavų išteklių sistemos ⁽⁷⁾.

2.2. 2021–2027 m. laikotarpiui nustatyta siūlomų išpareigojimų asignavimų viršutinė riba – 1,135 mlrd. EUR (2018 m. kainomis ir įskaitant Europos plėtros fondą (EPF) arba 1,11 % BNPj (palyginti su 2014–2020 m. laikotarpiui nustatytais 1,082 mlrd. EUR (išskyrus Jungtinės Karalystės įnašą) arba 1,16 % BNPj (išskyrus Jungtinę Karalystę). Tam pačiam laikotarpiui nustatyta siūlomų mokėjimų asignavimų viršutinė riba – 1,105 mlrd. EUR (2018 m. kainomis ir įskaitant EPF) arba 1,08 % BNPj (ankstesniam laikotarpiui ši viršutinė riba buvo mažesnė, t. y. 1,045 mlrd. EUR arba 0,98 % BNPj).

2.3. Kalbant apie siūlomus pakeitimus, pažymėtinas pasiūlymas realiaja išraiška gerokai padidinti programų pagal išlaidų kategorijas „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (+ 43 % iki 166,3 mlrd. EUR ir 14,7 % viso biudžeto, iš kurių 13,1 mlrd. EUR numatyta skirti programai „InvestEU“), „Migracija ir sienų valdymas“ (+ 210 % iki 30,8 mlrd. EUR ir 2,72 % viso biudžeto), ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ (+ 14 % iki 108,9 mlrd. EUR ir 9,6 % viso biudžeto), palyginti su 2014–2020 m. DFP (27 ES valstybių narių ir EPF išlaidos). Tačiau realūs sumažinimai turės didelį poveikį kategorijoms „Sanglauda ir vertybės“ (– 12 % iki 242,2 mlrd. EUR programų grupei „Regionų vystymasis ir sanglaudos politika ir – 10 % iki 330,6 mlrd. EUR – sanglaudos politikai) ir „Gamtos ištekliai ir aplinka“ (– 16 % iki 336,6 mlrd. EUR ir 29,7 % viso biudžeto), o svarbiausia sanglaudos politikai (– 10 %) ir BŽŪP (– 15 %).

2.4. Kalbant apie pajamas, pažymėtina, kad į dokumentų rinkinį yra įtraukta svarstytinų pasiūlymų dėl papildomų Sąjungos nuosavų išteklių sistemos aspektų, kuriuos reikia apsvastyti, o pasiūlyme dėl Tarybos sprendimo siūloma nuosavų išteklių metinių reikalavimų mokėjimams viršutinę ribą padidinti iki 1,29 % BNPj, o išpareigojimams – iki 1,35 % BNPj, siekiant patenkinti didesnius finansavimo poreikius, susijusius su Europos plėtros fondo įtraukimu į biudžetą ir naujų prioritetų finansavimu, kartu užtikrinant pakankamą atsargą, kad būtų galima vykdyti finansinius išpareigojimus.

2.5. Komisija ne tik pasiūlė padidinti šią viršutinę ribą, bet ir pasisakė už ES finansavimo struktūros pakeitimus. Tradicinių nuosavų išteklių dalį numatoma šiek tiek sumažinti, t. y. nuo 15,8 % iki 15 %, o nacionalinius įnašus – nuo 83 iki 72 %, nes bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis pagrįstus įnašus planuojama sumažinti nuo 71 iki 58 %. Įgyvendinus reformą dėl pridėtinės vertės mokesčiu pagrįstų nuosavų išteklių gavimo tokių išteklių dalis padidės nuo 11,9 iki 14 %. Kai bus galima pradėti taikyti siūlomą naują bendrą konsoliduotąją pelno mokesčio bazę, bus nustatyti nauji nuosavi ištekliai, įskaitant apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos įnašus ir nacionalinį įnašą, susijusį su neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu. Šių naujų išteklių įnašas į visą ES biudžetą galėtų siekti 12 %.

2.6. Europos Komisija siūlo, kad valstybės narės, norėdamos gauti lėšų pagal sanglaudos politiką, turi tenkinti kai kurias makroekonomikos sąlygas, vykdyti struktūrines reformas ir atitikti Stabilumo ir augimo pakto reikalavimus. Finansinė pagalba pagal naująją investicijų stabilizavimo priemonę bus teikiama su sąlyga, kad ankstesniais metais buvo tenkinami Stabilumo ir augimo pakto reikalavimai. Be to, kad būtų mažiau apkarpytos sanglaudos politikai ir BŽŪP skirtos lėšos, Komisija siūlo padidinti valstybių narių vykdomų projektų bendro finansavimo procentinę dalį.

2.7. Pasiūlymu dėl reglamento dėl biudžeto apsaugos, esant daug teisinės valstybės principo taikymo trūkumų, siekiama taikyti valstybės narės sankcijas už veiksmus, kuriais daromas arba gali būti daromas neigiamas poveikis tinkamo finansų valdymo ar Sąjungos finansinių interesų apsaugos principų taikymui, visų pirma su išpuoliais prieš teismų nepriklausomumą susijusius veiksmus. Dėl sankcijų gali būti mažinamos ir stabdomos ES išmokos atitinkamai valstybei, taip pat stabdomas finansinių išpareigojimų vykdymas. Sankcijos bus priimtose remiantis Komisijos pasiūlymu, kurį Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali atmesti.

⁽⁵⁾ COM(2018) 321 final.

⁽⁶⁾ COM(2018) 322 final/2, COM(2018) 326 final, COM(2018) 327 final, COM(2018) 328 final.

⁽⁷⁾ COM(2018) 325 final.

3. Bendrosios pastabos

Politinės aplinkybės ir bendrieji tikslai

3.1. Turint omenyje vidaus ir išorės iššūkius ir rizikas, su kuriomis ES turės susidurti kitą dešimtmetį, ES reikia aiškios politinės strategijos ir tvirto biudžeto. Todėl EESRK, atsižvelgdamas į ankstesnę savo nuomonę dėl diskusijoms skirto dokumento dėl ES finansų ateities⁽⁸⁾ ir EP rezoliuciją⁽⁹⁾, 2021–2027 m. laikotarpiui įsipareigojimų viršutinę ribą siūlo padidinti iki 1,3 % BNPj.

3.1.1. Finansų ir ekonomikos krizė, taip pat Europos politikos formuotojų atliekamas jos valdymas daugelyje Europos šalių paliko žymę, nes sumažėjo konkurencingumas, sulėtėjo ekonomikos augimas, padidėjo skurdas, nelygybė, susilpnėjo socialinė sanglauda ir atotrūkis tarp šalių.

3.1.2. Gyventojų nepasitikėjimas nacionalinėmis ir Europos demokratinėmis institucijomis skatina politinių judėjimų, kurių šalininkai abejoja demokratinėmis vertybėmis ir principais bei pačia ES, augimą. Kai kurie šių politinių judėjimų jau pateko arba (tikėtina, kad artimiausioje ateityje) pateks į kai kurių ES valstybių narių Vyriausybes ir turėjo įtakos „Brexit’o“ referendumo rezultatams.

3.1.3. Kaimyninės Europos Sąjungos šalys smarkiai nukenčia, *inter alia*, dėl nedemokratiškos ir (arba) autoritarinių Vyriausybių, kurių vis daugėja, Sirijos karo ir jo poveikio regionui ir pasauliui, didelio politinio nestabilumo ir ginkluotų konfliktų Artimuosiuose Rytuose ir Šiaurės Afrikoje bei Sahelyje, taip pat demografinės padėties Afrikoje ir su tuo susijusio migrantų judėjimo į Europą.

3.1.4. Viena šių veiksnių pasekmių yra pabėgėlių ir migrantų antplūdis į Europą, per Viduržemio jūrą. Būtina priimti bendrą prieglobsčio politiką, pagrįstą tarptautinės teisės normų laikymusi ir solidarumu pabėgėlių atžvilgiu ir tarp valstybių. Be to, būtina nedelsiant parengti ES migracijos politiką. Šiems klausimams ir vystomojo bendradarbiavimo stiprinimui, ypač su Afrikos šalimis, 2021–2027 m. daugiamečių finansinėje programoje teks skirti ypač daug dėmesio. Tai iš esmės atsispindi Komisijos pasiūlyme, tačiau vyrauja su saugumu susiję aspektai.

3.1.5. Sprendimai ir vienašališkas dabartinės JAV Vyriausybės pasitraukimas iš labai svarbių tarptautinių susitarimų prisideda prie pasaulinio geopolitinio nestabilumo ir prieštarauja daugelio sričių Europos politikai, įskaitant prekybos politiką, aplinkos politiką ir kovą su klimato kaita, kaimynystės politiką, taikos propagavimą ir branduolinių ginklų draudimą, daugiašališkumo principą užsienio santykiuose ir paramą Jungtinių Tautų sistemai.

3.1.6. Europa atsižvelgdama į šią riziką turi kuo labiau išnaudoti savo pajėgumus, plėtoti savo potencialą tokiose srityse kaip moksliniai tyrimai, inovacijos ir technologinė plėtra, vystyti savo žmogiškąjį kapitalą, skatinti savo įmonių ir ekonomikos konkurencingumą ir didinti savo eksporto pajėgumus. Be to, Europa, ES ir pasaulio mastu, turėtų kuo labiau padidinti ir sukongretinti savo demokratines vertybes ir visapusišką pagarbą teisinei valstybei – vertybes, kurios būdingos teisingai, lygybei ir solidarumu grindžiamai visuomenei, – ir ginti taiką ir daugiašališkumą tarptautinių santykių srityje. Tam taip pat reikia tvirtų ES biudžetų.

3.1.7. Komisija ir EP pateikė pasiūlymų dėl ES ir EPS reformų, kuriais daugiau ar mažiau skatinama didesnė integracija. Šio proceso pabaiga yra neaiški. Bendroji rinka dar nėra sukurta, o dėl to, taip pat dėl lėčiau diegiamų naujovių ir didėjančios igūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties, Europos konkurencingumui kyla pavojus. Europos Vadovų Taryba Geteborge patvirtino deklaraciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio. Norint pasiekti visus šiuos tikslus reikės didelių ES ir jos valstybių narių finansinių ir politinių įsipareigojimų veiksmingai ir efektyviai investuoti turimas lėšas. Sėkmė priklausys nuo aktyvaus socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo procese.

3.1.8. Pagrindinė ekonominė rizika, su kuria Europa gali susidurti ateityje, yra investicijų trūkumas ir pavojus atsilikti nuo pasaulio lyderių naujovių ir jų pateikimo rinkai srityje. Investicijų ir BVP santykis yra kur kas mažesnis nei iki krizės.

⁽⁸⁾ OL C 81, 2018 3 2, p. 131.

⁽⁹⁾ 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija „Būsima DFP: Parlamento pozicijos dėl DFP po 2020 m. rengimas“ (2017/2052 (INI)), bendrapranešėjai: Jan Olbrycht, Isabelle Thomas, 14 punktas.

3.1.9. Skatinti investicijas siekiant kurti tvarias, kokybiškas darbo vietas, didinti našumą ir modernizuoti ekonomiką ir įmones, skatinti pramonę, naujoves ir valstybių narių konvergenciją, spręsti su perėjimu prie žaliosios ekonomikos ir skaitmeninių technologijų susijusias problemas, plėtoti socialinį ramstį, stiprinti socialinę sanglaudą ir naikinti skurdą, įgyvendinti Paryžiaus susitarimuose nustatytus tikslus ir įsipareigojimus, taip pat Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus (DVT) – visa tai turėtų būti pagrindiniai tikslai siekiant įgyvendinti Europos darnaus vystymosi modelį. Šiems tikslams įgyvendinti reikia tvirto 2021–2027 m. biudžeto ir konkrečiai pritaikytų programų, kurios padėtų užtikrinti didžiausią Europos pridėtinę vertę.

3.1.10. Atsižvelgdamas į šiuos ir kitus aspektus, EESRK mano, kad ES reikia plataus užmojo biudžetų, kurie būtų politikos, kurią vykdančiamai aiški Sąjungos stiprinimo strategija užtikrinant didesnę integraciją ir daugiau demokratijos, labiau remiant socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas ES ir už jos ribų, taip pat su aplinkos ir skaitmeninėmis problemomis susiduriančias įmones ir stiprinant socialinį aspektą ir labiau remiant gyvenimą kaime, priemonės. Tik taip ES gali suvaldyti vidaus išcentrines jėgas ir spręsti su išorės geopolitinėmis rizikomis susijusias problemas.

Išlaidos pagal naująją daugiametę finansinę programą

3.2. Tačiau susidaro išpūdis, jog Komisijos pasiūlymas yra per daug orientuotas į *status quo* išlaidų – naujų iššūkių, su kuriais susiduria ES, pobūdis ir mastas neatitinka nei jos užmojų, nei turimų išteklių jiems atremti.

3.3. Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnyje nustatyta, kad ES turi skatinti tvarų augimą, saugantį aplinką. Klimato kaita dabar jau tapo svarbiausiu prioritetu, taip pat ir EESRK, ir yra visuotinė veiksmų programa ne tik valdžios institucijoms, bet ir ekonominiams subjektams, darbuotojams ir piliečiams. Todėl turi būti organizuojamas, o svarbiausia – finansuojamas plataus masto perėjimas ekonomikos, socialinėje ir aplinkos srityse⁽¹⁰⁾.

3.4. EESRK palankiai vertina biudžeto struktūros pokyčius, susijusius su išlaidų kategorijų pertvarka ir programų konsolidavimu, taip pat pastangas stiprinti lankstumo mechanizmus, dėl kurių DFP taps dinamiškesnė, kartu išsaugant šia programa užtikrinamą stabilumą.

3.5. Nors EESRK ir supranta, kodėl Komisija parengė šį pasiūlymą, jis vis tik nepritaria Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) sumažinimui 12 % ir Sanglaudos fondo sumažinimui 46 % palyginamosiomis kainomis, kaip numatyta pasiūlyme dėl 2021–2027 DFP, palyginti su dabartiniais biudžetais.

3.5.1. Iš turimų duomenų akivaizdu, kad dėl krizės vėl atsirado pajamų vienam gyventojui skirtumų, visų pirma tarp Šiaurės ir Pietų⁽¹¹⁾. Nors nuo 2010 m. 27 ES valstybių narių gyventojų, gyvenančių „mažiau išsivysčiusiuose“ regionuose (kuriuose BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 75 % ES vidurkio), mažėjo, šių valstybių narių gyventojų, gyvenančių „pereinamojo laikotarpio“ regionuose (kuriuose BVP vienam gyventojui siekia 75–90 % ES vidurkio), daugėjo. Tačiau tokia padėtis susiklostė iš dalies ir dėl to, kad dėl krizės padarinių mažėjo 27 ES valstybių narių gyventojų, gyvenančių „išsivysčiusiuose“ regionuose⁽¹²⁾. Taigi konvergencija, kuri vyko, buvo ne tik aukštynkryptė pajamų konvergencija. Būtinoms papildomos viešosios investicijos į sveikatą, švietimą ir socialinę įtrauktį, ypač vietos ir regionų lygmeniu, ir jos turėtų būti įgyvendinamos taikant subalansuoto biudžeto taisyklę, kurią Komitetas yra rekomendavęs kelete savo naujausių nuomonių: su investicijomis susijusios išlaidos, ypač tos, kurios skatina ilgalaikį tvarų augimą, neapskaitomos siekiant Stabilumo ir augimo pakto deficito tikslų, taip toliau užtikrinant ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą.

3.5.2. Šiomis aplinkybėmis EESRK pažymi, kad ekonominės ir socialinės sąlygos regionuose gerokai skiriasi, o kai kurios jų iš tikrųjų pradėjo skirtis pastaraisiais metais net palyginti turtingesnėse šalyse. Tai turėtų atspindėti sanglaudos politika nustatant tokius naujus alternatyvius socialinius rodiklius kaip užimtumo ir tikslinių grupių aktyvumo lygis, taip pat, be susijusio BVP vienam gyventojui, skurdo ir socialinės įtraukties priemonės.

⁽¹⁰⁾ Taip pat žr. EESRK nuomonės NAT/735 „Europos kovos su klimato kaita finansavimo paktas“, pranešėjas Rudy de Leeuw, ir ECO/456 „Tvaraus finansavimo veiksmų planas“, pranešėjas Carlos Trias Pínto. Dar nepaskelbta.

⁽¹¹⁾ ETUI/ETUC (2018), *Benchmarking Working Europe*, Brussels: ETUI.

⁽¹²⁾ Darvas, Z. ir Moes, N., „How large is the proposed decline in EU agricultural and cohesion spending?“, *Bruegel* tinklaraščio įrašas, 2018 m. gegužės 4 d.

3.6. EESRK nesutinka su pasiūlymu faktiškai sumažinti ESF+ išpareigojimus (2021–2027 m. laikotarpiui šiuos išpareigojimus realiaja išraiška siūloma sumažinti 6 %, palyginti su 2014–2020 m. laikotarpiu). Tikrasis sumažinimas bus didesnis, kadangi į ESF+ bus įtraukta Jaunimo garantijų iniciatyva. Šis fondas iš esmės turėtų išlikti bent jau stabilus realiaja išraiška iki 2020 m. verčių, atsižvelgiant į tai, kad jis teikia pagrindines finansines lėšas, kuriomis ES gali padėti įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį – jos yra svarbios stiprinant ES socialinį aspektą ir skatinant aukštynkryptę socialinių standartų konvergenciją. Minimalios nacionalinės bendro finansavimo normos neturėtų didėti, nes kitaip kai kurios valstybės narės negalėtų investuoti į kai kuriuos regionus, todėl nebūtų išnaudojamos galimybės kurti Europos pridėtinę vertę. Įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį taip pat gali būti skatinamas didesnis euro zoni priklausančių valstybių narių atsparumas ir atitinkamai gerinamas EPS veikimas. Šiuo tikslu bendri Europos, nacionalinio ir regioninio lygmens socialinių partnerių veiksmai yra būtina priemonė. Todėl EESRK apgailestauja, kad šie veiksmai, kitaip nei dabartiniu programavimo laikotarpiu, nėra aiškiai paminėti reglamento projekte ir ragina EK iš naujo įtraukti atitinkamą nuostatą.

3.7. EESRK mano, kad 2021–2027 m. DFP sanglaudos politika (kartu paėmus ERPF, Sanglaudos fondą ir ESF) ir toliau turėtų būti finansuojama – jai turėtų būti skiriama palyginamosiomis kainomis bent tiek pat išteklių, kiek pagal dabartinę finansinę programą.

3.8. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodoma nuomonėje „Aprūpinimo maistu ir žemės ūkio ateitis“⁽¹³⁾, EESRK mano, kad reikia toliau vykdyti naują BŽŪP reformą, pagal kurią du BŽŪP ramsčiai išlieka, tačiau daug daugiau tiesioginės pagalbos skiriama ūkininkams ir gyvulių augintojams, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, taip pat šeimoms ūkiams, ir kad kaimo plėtrai skirtos lėšos turėtų būti naudojamos tvariam modeliui, kurį įgyvendinant atsižvelgiama į Paryžiaus susitarimuose nustatytus išpareigojimus ir Jungtinių Tautų DVT, skatinti. Kaimo bendruomenių socialinės infrastruktūros finansavimas Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis yra labai svarbus aktyvios ES politikos, kuria kovojama su kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimu, aspektas, be to, tai naudinga kaimo vietovių gyventojams, ūkininkams, mažosioms įmonėms ir bendruomenėms. Gerokai, t. y. 15 %, sumažinus BŽŪP skirtas lėšas, kaip siūlo Komisija, būtų sudėtinga šia kryptimi daryti pažangą arba siekti Komisijos komunikate dėl maisto ir žemės ūkio sričių ateities nustatytų tikslų.

3.9. EESRK palankiai vertina pasiūlymą ES biudžete sukurti euro zoni skirtą stabilizavimo priemonę. Šia priemone bus siekiama apsaugoti euro zoni priklausančių valstybių narių investicijų išlaidas tais atvejais, kai šios valstybės narės patiria konkrečioms šalims būdingų sukrėtimų, dėl kurių jų valstybės biudžetui daromas spaudimas. Ši reforma yra būtina, kad EPS taptų atsparesnė ir kad nebūtų skatinama valstybių narių divergencijos dinamika.

3.9.1. Vis dėlto Komitetas mano, kad krizės atveju šios priemonės, kaip siūloma, nepakaks pakankamam stabilumui užtikrinti. Nukentėjusioms valstybėms narėms būtų leidžiama imti tik nedaug kompensacinių paskolų. 30 mlrd. EUR nepakanka, kad vienu metu skolintis galėtų daugiau nei viena šalis⁽¹⁴⁾. Be to, jei šių nedidelių paskolų palūkanos būtų subsidijuojamos skiriant iki 600 mln. EUR per metus, valstybėms narėms tai būtų gana menka pagalba, todėl euro zonoje nebūtų užtikrinama pakankamai stabilumo. Didesnė mokėjimo išpareigojimų marža, dėl kurios reikėtų padidinti viršutinę įnašų ribą, galėtų būti pirmas žingsnis siekiant padidinti stabilizavimo pajėgumus.

3.9.2. EESRK reiškia susirūpinimą, kad Komisijos pasiūlymuose dėl kitos DFP nėra nuostatų dėl EPS reformos ir jos valdymo bei poveikio biudžetui, ypač Europos valiutos fondo sukūrimo arba paslaugų ar naudos piliečiams, pavyzdžiui, nedarbo draudimo, papildančio valstybių narių draudimą krizės metu.

3.10. Fondas „InvestEU“ yra grindžiamas ankstesniu Europos strateginių investicijų fondu (ESIF), o metinis įnašas ir poveikio visai investicijų sumai įvertis yra toks pat. Šio fondo investicijos bus paskirstytos keturioms veiklos sritims (tvari infrastruktūra; moksliniai tyrimai, inovacijos ir skaitmeninimas; mažos ir vidutinės įmonės; taip pat socialinės investicijos ir įgūdžiai) ir jos visos įgyvendinamos teisinga kryptimi. EESRK ypač teigiamai vertina ketvirtąją investicijų sritį, kadangi ji gali padėti finansuoti projektus tokiuose svarbiuose sektoriuose kaip įgūdžiai, švietimas, mokymas, socialinis būstas, socialinės inovacijos ir migrantų, pabėgėlių bei pažeidžiamų žmonių integracija. Išpareigojimas užtikrinti EIB ir galbūt kitų bankų

⁽¹³⁾ OL C 283, 2018 8 10, p. 69.

⁽¹⁴⁾ Žr. Claeyns, G. (2018), „New EMU stabilisation tool within the MFF will have minimal impact without deeper EU budget reform“, Bruegel tinklaraštis, 2018 m. gegužės 9 d. Pagal šią analizę 30 mlrd. EUR buvo maždaug trečdalis per krizę Airijai paskolintos sumos.

kreditus yra sveikintinas, tačiau jo pakaks tik, kad būtų galima tęsti ankstesnius kredito lygius, nors kai kurios valstybės narės, kuriose pajamos vienam gyventojui santykinai mažos, vis dar negalės tuo pasinaudoti. Siekiant panaikinti ES investicijų deficitą reikės daugiau pastangų.

3.11. Pagrindinis sanglaudos politikos tikslas yra skatinti didėjančią ekonominę ir socialinę valstybių narių konvergenciją. Griežtų sąlygų taikymas gali sumažinti valstybių narių ir regionų, kuriems jų labiausiai reikia, kurių mažesnės pajamos arba kurie yra labiau išiskolinę, galimybes gauti finansavimą pagal sanglaudos politiką. Tai, ką EESRK teigė savo nuomonėje dėl 2014–2020 m. DFP⁽¹⁵⁾, tebegalioja: „<...> tačiau Komitetas nepritaria minčiai taikyti makroekonominės sąlygas paskirstant sanglaudos politikai skirtas lėšas.“ Tačiau EESRK pasisako už tai, kad sanglaudos politika būtų įgyvendinama pagal Europos semestro nustatytas gaires, pagal kurias socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos nacionaliniu ir Europos lygmenimis turėtų aktyviau dalyvauti.

3.12. Taikant itin griežtą taupymo politiką ERPF, Sanglaudos fondo ir ESF bendro finansavimo reikalavimai buvo taikomi griežtai, todėl kai kurios šalys, kurioms labiausiai reikėjo šių fondų finansavimo, negalėjo juo pasinaudoti, ir taip buvo skatinama divergencija. Šiuo metu taikant šiuos reikalavimus ir toliau ribojama kai kurių šalių galimybė gauti šių fondų finansavimą, o ateityje ši galimybė gali būti dar labiau ribojama, jei pagal DFP po 2020 m. bus padidinta valstybių narių bendro finansavimo procentinė dalis. EESRK ragina siekti, kad bendro finansavimo kriterijai taptų lankstesni tam, kad būtų galima atsižvelgti į kiekvienos valstybės narės ekonominę ir finansinę padėtį ir taip pat į tai, kas buvo pirmiau išdėstyta skyriuje dėl išlaidų investicijoms, siekiant Stabilumo ir augimo pakte nustatytų tikslų.

3.13. Atsižvelgiant į patirtį, susijusią su kai kuriomis struktūrinėmis reformomis, kurios buvo nustatytos arba skatinamos tuo metu, kai buvo taikoma itin griežta taupymo politika, atrodo logiška įtariai vertinti galimybę sudaryti sąlygas gauti sanglaudos politikai skirtų lėšų tik tuo atveju, jei įgyvendinamos pirmiau minėtos reformos konkrečiai jų nenurodant. EESRK neprieštarauja reformoms, tačiau mano, jog labai svarbu nurodyti, kokios reformos konkrečiai turimos omenyje. Kelete savo nuomonių EESRK gina struktūrines reformas, kuriomis gerinamas našumo augimas ir užtikrinama darbo vietos garantija ir socialinė apsauga, kartu sudarant palankias sąlygas investuoti, taip pat stiprinant kolektyvines derybas, grindžiamas socialinių partnerių nepriklausomumu, ir socialinį dialogą (pastarąjį kartą Komitetas šias reformas gynė savo nuomonėje dėl euro zonos ekonominės politikos 2018 m.⁽¹⁶⁾).

3.14. Komitetas palankiai vertina pasiūlymus labai padidinti mokslinių tyrimų ir inovacijų programų biudžetą, taip pat skaitmeninės ekonomikos plėtrai ir visuomenės vystymuisi skirti daugiau lėšų, nes jais remiantis galima tvariai ir patikimai didinti našumą bei darbo užmokestį ir gerinti gyvenimo lygį. Labai svarbu, kad būtų aiškiai apibrėžta inovacijų ir Europos pramonės politikos susiejimo strategija, kuri būtų naudinga visoms valstybėms narėms, visų pirma toms, kurių išsivystymo lygis yra žemesnis. Labai svarbu, kad formuojant ir taikant veiksmingą ir su inovacijų sistemomis tinkamai susietą pramonės politiką dalyvautų socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė. Be to, dabartinėmis aplinkybėmis taip pat reikia tinkamai ir daug dėmesio skirti moksliniams tyrimams, susijusiems su visuomene, demokratija, kultūra ir socialiniais pokyčiais.

3.15. Taip pat būtina pabrėžti, kad 92 % padidintas finansavimas programai „Erasmus+“ (iki 26 368 mln. EUR 2021–2027 m. laikotarpiui) – vienai iš programų, kuri daugiausiai prisidėjo prie Europos tapatybės.

3.16. EESRK palankiai vertina tai, kad tarptautiniam bendradarbiavimui ir humanitarinei pagalbai skirta daugiau lėšų, tačiau reiškia susirūpinimą dėl išorės veiksmų perorientavimo, kai, siekiant spręsti su saugumu ir migracijos spaudimu susijusias problemas, pereinama nuo ilgalaikio, principu „iš apačios į viršų“ grindžiamo ir į poreikius nukreipto šalių požiūrio ir prioritetų nustatymo, dėl to pažeidžiamiausi regionai gali likti nuošalyje. EESRK ragina išpareigoti remti šalių partnerių pastangas įgyvendinti savo planus, kuriais siekiama įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus (DVT).

Finansavimas ir nuosavi ištekliai naujojoje daugiametėje finansinėje programoje

3.17. Naująja DFP Komisija siūlo šiek tiek pakeisti ES biudžeto finansavimą, tačiau šie pasiūlymai, palyginti su Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais ir Europos Parlamento pasiūlymais, taip pat poreikiu finansuoti būtinas išlaidas, yra kuklūs. Naujuoju pasiūlymu laipsniškai pereinama prie to, kad ES nebepriklausys nuo valstybių narių įnašų ir labai laipsniškai pereis prie finansinio savarankiškumo. Šiuo tikslu siūloma keletas naujų pajamų šaltinių.

⁽¹⁵⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 32.

⁽¹⁶⁾ OL C 197, 2018 6 8, p. 33.

3.18. Pasiūlymas dėl DFP yra kuklus ir neambicingas – reikia ryžtingų pastangų įgyvendinti nuoseklią darbotvarkę. Tai turėtų būti pradėta nuo Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais ir Europos Parlamento pasiūlymų dėl plataus spektro papildomų nuosavų išteklių šaltinių, suteikiančių galimybę pasikliauti nuosavais ištekliais būsimos DFP laikotarpiu.

3.19. EESRK dar kartą pakartoja tai, kas buvo išdėstyta jo nuomonėje dėl diskusijoms skirto dokumento dėl ES finansų ateities⁽¹⁷⁾, kurioje jis pritarė tyrimui Mario Monti vadovautos Aukšto lygio darbo grupės nuosavų išteklių klausimais galutinėje ataskaitoje „ES finansavimas ateityje“⁽¹⁸⁾. Ypač svarbu, kad DFP po 2020 m. naujas pajamas sudarytų savarankiškai renkami, skaidrūs ir teisingi nuosavi ištekliai. Jie patektų tiesiai į ES biudžetą, o ne per valstybes nares, tačiau nei padidintų mokesčius, nei užkrautų nepalankiausiomis sąlygomis gyvenantiems piliečiams ir mažoms ir vidutinėms įmonėms dar didesnę našta.

3.20. Kaip buvo teigiama nuomonėje dėl diskusijoms skirto dokumento „ES finansų ateitis“, kai kurie Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais ataskaitoje pasiūlyti nauji ištekliai pajamų požiūriu turėtų Europos pridėtinės vertės, nes jie būtų gaunami tinkamiausiu lygmeniu tiek taikant tarptautines paslankias mokesčių bazes, tiek sprendžiant poveikio aplinkai problemas pasaulio lygmeniu: apmokestinant įmones (BKPMB)⁽¹⁹⁾, ypač daugiašales, finansinius sandorius, degalus ir išmetamą anglies dioksido kiekį.

3.21. Kaip teigia Aukšto lygio grupė nuosavų išteklių klausimais, pelno mokesčiu pagrįsti nuosavi ištekliai būtų naudingi tuo, kad „padėtų pagerinti bendrosios rinkos veikimą“. Kartu bendra konsoliduotoji pelno mokesčio bazė supaprastina ir suderina taisykles visoje ES ir riboja mokesčių konkurencijos žalingų aspektų taikymo sritį.

3.22. Skaitmeninių paslaugų mokestis, jeigu jis būtų tinkamai parengtas, galėtų atspindėti Europos pridėtinę vertę, nes apmokestinimo tikslais naudojama vieta ir sandorių vieta gali būti atskirtos, tačiau tai laikinas problemos sprendimas.

3.23. Komitetas atkreipia Europos institucijų dėmesį į tai, kad bus sudėtinga pasiekti, kad visi šie nuosavi ištekliai būtų įgyvendinti 2021–2027 m. laikotarpiu.

3.24. Su geresnėmis aplinkos apsaugos normomis ir kova su klimato kaita susijusiais įnašais taip pat bus suteikiama Europos pridėtinės vertės, be to, jie yra glaudžiai susiję su strateginiu ES tikslu įgyvendinti darnaus vystymosi modelį. Be to, tik bendri energijos mokesčiai ir mokesčiai, kuriais apmokestinama žala aplinkai, gali padėti užtikrinti sąžiningą konkurenciją bendrojoje rinkoje. Šiomis aplinkybėmis Komisija siūlo nustatyti įnašus, susijusius su neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu ir apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ES ATLPS). Pajamų šaltinių turėtų būti ieškoma taikant mokesčius kitose srityse, susijusiose su aplinkos tarša, dėl kurios išlaidų patiria daugiau nei viena valstybė narė. Pavyzdžiui, galėtų būti taikomi automobilių degalų ir lėktuvų bilietų mokesčiai, kaip siūlė Europos Parlamentas ir Aukšto lygio grupė nuosavų išteklių klausimais ir anglies dioksido mokesčio įvedimas. Reikėtų sparčiai siekti pažangos priimant sprendimą dėl tokių naujų pajamų šaltinių ir jį įgyvendinant, o visi veiksmai turėtų būti suderinti su platesne ES politikos darbotvarke.

3.25. Komisija taip pat siūlo supaprastinti dabartinę pridėtinės vertės mokesčiu pagrįstą nuosavų išteklių sistemą, kuri šiuo metu yra sudėtinga ir kurią taikant matyti šalyse taikomų PVM tarifų skirtumai. Būtų pageidautina supaprastinti iki vieno mokesčio tarifo, taikytino visose valstybėse narėse. Dabartiniame pasiūlyme siūloma šiek tiek padidinti pajamas. Vis dėlto PVM įnašas liks iš esmės panašus į įnašą, susijusį su BNPj dydžiu, nes jis atitinka bendrą bet kurios valstybės narės ekonominę veiklą, o ne konkrečius ES politikos tikslus.

3.26. Dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos suteikiama galimybė laipsniškai ir galiausiai visiškai panaikinti lengvatų sistemą, kurią plėtojant taip pat sumažinti JK ir kai kurių kitų valstybių narių mokesčiai. Tai palankiai vertintina, nes grįžtama prie ES biudžeto, kai 90 % pajamų gaunama iš muitų, o valstybėse narėse sumažinamos muitų surinkimo sąnaudos. Nedidelis papildomas įnašas galėtų būti gaunamas iš Europos Centrinio Banko (ECB) pelno (senjoražas). Tačiau apskritai šių naujų rūšių nuosavų išteklių tebera per mažai ir jie yra pernelyg neapibrėžti, kad būtų galima pagrįstai tikėtis, jog jų turint bus galima gerokai sumažinti su BNPj susijusius įnašus.

⁽¹⁷⁾ OL C 81, 2018 3 2, p. 131.

⁽¹⁸⁾ „ES finansavimas ateityje. Aukšto lygio grupės nuosavų išteklių klausimais galutinė ataskaita ir rekomendacijos“, 2016 m. gruodis.

⁽¹⁹⁾ EESRK tai teigiamai įvertino jau 2011 m. nuomonėje „Bendra konsoliduotoji pelno mokesčio bazė“ (OL C 24, 2012 1 28, p. 63) ir 2017 m. EESRK nuomonėje „Bendra konsoliduotoji pelno mokesčio bazė“ (OL C 434, 2017 12 15, p. 58).

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK pritaria pasiūlymui, pagal kurį valstybės narės gautų ES lėšų tik tuo atveju, jei jose būtų visapusiškai paisoma teisinės valstybės principo – vieno pagrindinių Sąjungos vertybių, kaip nustatyta Sutarties 2 straipsnyje, ramsčių, jeigu tik dėl jo įgyvendinimo piliečiai ar atskiros įmonės, kurios šiuo metu naudojasi ES lėšomis, neatsidurtų nepalankioje padėtyje. Turint omenyje tai, kad biudžetas yra pagrindinė priemonė visų kryptių Sąjungos politikai įgyvendinti, Komitetas mano, kad ši sąlyga galėtų apimti ir kitus ES sutartyse nustatytus teisinės valstybės principus ir prašo Komisijos ir EP išnagrinėti šią galimybę.

4.2. Siekiant skatinti išlaidų programų tarpusavio ryšį, kuris būtų abipusiškai naudingas įvairių kryptių politikai ir fondams, lankstumo galimybė turėtų būti išnaudojama kuo daugiau. Galėtų būti labiau susiejamos, pavyzdžiui, BŽŪP ir programa „Horizontas 2020“ vykdant technologinę žemės ūkio sektoriaus modernizaciją gyvybiškai svarbiose kaimo vietovėse ir tvarų ūkininkavimą; moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos, universitetai, programa „Erasmus+“ ir kitos jaunimui skirtos programos; investicijų ir sanglaudos politika, ESF ir nauja Europos socialinių teisių ramsčio plėtojimo programa, kurią EESRK siūlo šioje nuomonėje, siekdamas skatinti valstybių narių konvergenciją, ir pan. Todėl EESRK apgailestauja, kad Komisija siūlo N+3 taisyklę pakeisti N+2 taisykle⁽²⁰⁾ ir todėl ragina EK persvarstyti šį pasiūlymą.

4.3. Atsižvelgus į naujausius Junckerio plano (Investicijų plano Europai) įgyvendinimo vertinimus kyla abejonų, kad šis planas, kaip tvirtinama, padės padidinti investicijas iki iš pradžių numatyto lygio, kuris yra vis dar mažesnis už tą, kurį reikia pasiekti norint gerokai sumažinti investicijų trūkumą, palyginti su laikotarpiu iki 2008 m. Keletas mažų pajamų valstybių narių vis dar negauna pakankamai naudos iš šio plano. Siekiant pakeisti šią tendenciją, dėl kurios didėja valstybių narių divergencija, reikia sukurti atitinkamus mechanizmus. Turėtų būti remiama galimybė derinti finansavimą iš įvairių fondų, pavyzdžiui, Sanglaudos fondo ir „InvestEU“.

4.4. Socialinės sanglaudos stiprinimas ir Europos Sąjungos piliečių pasitikėjimo atkūrimas yra neatsiejami. Europos socialinių teisių ramsčio plėtojimas galėtų būti svarbi pagrindinė priemonė abiem tikslams pasiekti, *inter alia*, remiant reformas vykdančias valstybes nares ir pateikiant joms gairių siekiant kurti tvarias, aukštos kokybės, didelės pridėtinės vertės darbo vietas. EESRK siūlo 2021–2027 m. DFP parengti specialią Europos socialinių teisių ramsčio programą, remiantis Geteborgo deklaraciją parengusių valstybių narių išipareigojimais. Ją padėtų finansuoti Europos socialinis fondas+ pagal rodiklių sistemą, kurią sudarytų, *inter alia*, nedarbo ir aktyvumo lygis, mokyklos lankomumo ir mokyklos nebaigusiu asmenų rodiklis, BVP vienam gyventojui, skurdo ir socialinės atskirties rodikliai, tiek bendro pobūdžio, kaip regioniniai rodikliai, tiek taikomi nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupių atžvilgiu.

4.5. Vykdant ES biudžetus Europos semestru turėtų tekti vienas svarbiausių vaidmenų, kuo daugiau išnaudojant naujosios DFP lankstumo galimybę, pavyzdžiui, siekiant užtikrinti, kad sanglaudos ir kitų kryptių politika, pavyzdžiui, inovacijų, investicijų ir darbo vietų kūrimo, būtų glaudžiai susijusi. Šiuo tikslu mechanizmai, kuriais socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė skatinami dalyvauti įgyvendinant Europos semestrą, turi būti tinkamai įgyvendinti, kad socialiniai partneriai ir pilietinė visuomenė žinotų, kaip susieti nacionalines ir Europos sritis. Remdamos Europos semestro įgyvendinimą, Komisija ir Taryba būtų tiesiogiai įtrauktos sprendžiant nacionalines politines problemas. Reikia užtikrinti, kad taikant ES fondų remiamas priemones nebūtų ribojamos nei socialinės ir darbuotojų teisės, nei vartotojų teisės.

4.6. Pirmenybė turėtų būti teikiama pastangoms, kurias turi dėti Europos institucijos ir nacionalinės Vyriausybės kartu su pilietinės visuomenės organizacijomis, siekiant užtikrinti, kad DFP po 2020 m. gautų didesnę finansavimą, ir iš naujo subalansuoti savo prioritetus, kaip siūlo EESRK šioje nuomonėje. EESRK primygtinai ragina valstybes nares intensyviau dirbti, kad šį biudžetą būtų galima patvirtinti pagal suplanuotą tvarkaraštį, iki kitų Europos Parlamento rinkimų.

Bruselis, 2018 m. rugsėjo 19 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER

⁽²⁰⁾ Komisija automatiškai panaikintų dalį biudžetinio išipareigojimo, jei iki antrųjų metų po biudžetinio išipareigojimo metų (n+2) jis nebūtų panaudotas arba nebūtų gauta mokėjimo paraiška. Šaltinis: Komisija.